

Zhmurko N. V.

Lviv National University named after Ivan Franko

THE ROLE NATIONAL BANK OF UKRAINE IN COMMUNICATION POLITICS
IN THE ECONOMIC CRISES CONDITIONS**Summary**

Economic maintenance, setting and aims of communication politics of the National bank of Ukraine, is investigational. The chart of co-operation of target audience is reflected with of communication channels NBU. Basic tasks and implementation of communication politics of NBU phases are outlined in the conditions of the crisis phenomena.

Key words: National bank of Ukraine, communication politics, target audiences, communication channels, crisis phenomena.

УДК 336.717

Зуєва О. В.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

СТРУКТУРА ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ БАНКУ

Досліджено проблеми формування структури фінансового потенціалу банку. Проаналізовано статті Звіту про фінансовий стан (Балансу) банку та Звіту про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (про фінансові результати) на предмет їх приналежності до джерел інформації про фінансовий потенціал банку. Розкрито склад структурних елементів фінансового потенціалу банку з точки зору статей офіційної фінансової звітності.

Ключові слова: фінансовий потенціал, структура, фінансові можливості, фінансові спроможності, фінансовий результат.

Постановка проблеми. Глибока економічна криза, яка спостерігається як в світовій економіці, так і в економіці України зокрема, зростання нестабільності та протиріч у суспільно економічному житті, вказують на природню потребу трансформації суспільства, переходу до іншого типу економічних відносин, що вимагає відповідних змін у поглядах та підходах до управління як економікою України в цілому, так і діяльністю окремих господарюючих суб'єктів. У сучасній науковій літературі все частіше вказується на необхідність застосування системного підходу, вироблення комплексного погляду на процес управління, пріоритету орієнтації на розвиток, а не на досягнуте. Одним із напрямків розвитку теоретичних і практичних положень, щодо застосування системного та стратегічного підходів у діяльності банківських установ є дослідження їх фінансового потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню фінансового потенціалу на рівні держави або регіону присвячені наукові праці Бронос В. Г., Вознюк Г. Л., Загороднього А. Г., Портної О. В., Тугай Л. В., та ін. Фінансовий потенціал підприємств досліджували: Васюренко О. В., Гнип Н. О., Маслиган О. О., Ситник Г. В., Стахно Н. Д. тощо. Фінансовий потенціал банків був досліджений в роботах Вовк В. Я. та Вядрової Н. Г., Зимовця В. В., Комліченко О. О. та Ротань Н. В.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на значний інтерес науковців до проблем фінансового потенціалу, залишаються невирішеними дуже багато питань, зокрема пов'язаних із формуванням теоретично-обґрунтованої системи фінансового потенціалу банківських установ, як найбільш вагомих учасників фінансового ринку України. Практична відсутність комплексних, цілісних робіт присвячених

фінансовому потенціалу банків робить дослідження у цьому напрямі надзвичайно актуальним.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є визначення та аналіз структури фінансового потенціалу банку та деталізація його складових з точки зору статей офіційної фінансової звітності.

Виклад основного матеріалу. Підхід до визначення складових фінансового потенціалу залежить, у першу чергу, від розуміння сутності даного поняття. Серед вчених немає єдиної думки, щодо трактування поняття «фінансовий потенціал» та «фінансовий потенціал банку» зокрема, але можна виділити декілька підходів до визначення даного поняття. Найбільш розповсюдженим є ресурсний підхід, заснований на розумінні фінансового потенціалу як сукупності фінансових ресурсів; слід також окремо виділити можливістьний підхід, підхід, що об'єднує ресурси і можливості і підхід, що сходиться до дефініції фінансів і розглядає фінансовий потенціал через поняття «відносин».

У даній роботі розглянемо фінансовий потенціал банку, як систему реалізованих та нереалізованих спроможностей та можливостей банку, що виникають у процесі економічних відносин з іншими суб'єктами, щодо максимально ефективного залучення та розміщення фінансових ресурсів для досягнення мети банку і отримання максимально фінансового результату за допомогою ефективної системи управління, враховуючи внутрішні та зовнішні умови його діяльності.

У процесі дослідження фінансового потенціалу банку, як системи, стає дуже важливим проведення аналізу його структури. Під структурою системи слід розуміти сукупність елементів та стійких (інваріантних) зв'язків між ними.

Згідно ресурсного підходу [1; 2; 3; 4] в структурі фінансового потенціалу банку виділяють власні та залучені кошти, але, як було зазначено

вище, даний підхід не відображає в повній мірі усіх особливостей фінансового потенціалу банку. Наприклад, Комліченко О. О. та Ротань Н. В. визначають фінансовий потенціал як обсяг власних, позичених та залучених фінансових ресурсів установи, що ними вона може розпоряджатися для здійснення поточних і перспективних витрат, але при цьому зазначають, що «основною складовою фінансового потенціалу є інвестиційний, тобто наявні і приховані можливості установи, для здійснення простого і розширеного відтворення» [2, с. 23].

Ситник Г. В. виділяє в структурі фінансового потенціалу підприємства наявні фінансові ресурси та компетенції щодо їх акумулювання та використання [5, с. 321]. Перевагою даного підходу є вказівка на нерозривність процесів залучення і розподілу ресурсів, але при цьому відсутня результативна складова.

У роботі [6, с. 300] автори виділяють в якості складових фінансового потенціалу фінансовий потенціал стійкості, фінансовий потенціал розвитку та фінансовий потенціал забезпечення, які визначають можливість проведення, результати та можливість розвитку діяльності підприємства, але дані складові є досить абстрактними.

Маслиган О. О. розуміє фінансовий потенціал виробничого підприємства як сукупність: можливостей підприємства до цілеспрямованого розвитку; системи зовнішнього оточення; внутрішньої структури (підсистеми наукового обґрунтування, цільової підсистеми, підсистеми забезпечення, керуючої підсистеми, функціональної підсистеми) [7, с. 275].

Деякі вчені також включають до фінансового потенціалу спроможність управлінських кадрів до ефективного реалізації фінансових ресурсів. Наприклад, Кравченко О.В. вважає, що потенціал має дві основні складові: об'єктивну – сукупність матеріальних, трудових, фінансових і нематеріальних ресурсів для виготовлення та реалізації банківських продуктів; суб'єктивну – здатність працівників максимально використовувати ресурси [8, с. 260]. Але даний підхід торкається сфери кадрового або управлінського потенціалу. Безумовно, банк є складною системою, в якій усі ресурси та процеси взаємопов'язані і функціональна класифікація видів потенціалу не проводить чітких меж. Але в даному випадку доцільно абстрагуватись від характеристик, що відносяться до інших видів потенціалу.

При аналізі структури економічного потенціалу Харевич А. С. зазначає, що ресурсна та функціональна складові можуть існувати, тільки спільно доповнюючи одна одну [9]. Отже, згідно із визначенням фінансового потенціалу банку, потенціал характеризують реалізовані та нереалізовані спроможності та можливості, максимальна ефективність та результативність. Зважаючи на це, струк-

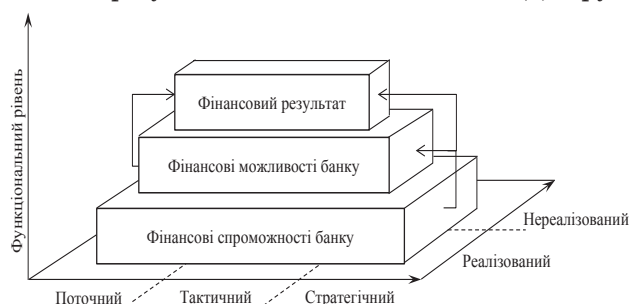

Рис. 1. Структура фінансового потенціалу банку

тура фінансового потенціалу банку схематично зображена на рис. 1.

Отже, з рис. 1 видно, що основними функціональними рівнями фінансового потенціалу банку є наступні елементи:

- спроможність залучати фінансові ресурси на ринку;
- можливість розміщення залучених фінансових ресурсів;
- результат фінансової діяльності банку на ринку (дохід).

Окрім того, у складі функціональних рівнів фінансового потенціалу банку слід виділити реалізовану та нереалізовану його частини, а також періоди реалізацій – поточний, тактичний, стратегічний.

Зрозумілою стає складна триєдина структура фінансового потенціалу банку. При цьому, фінансові спроможності банку є первинними до фінансових можливостей, адже саме від обсягів і ефективності процесів залучення коштів залежать обсяги розміщення коштів та відповідна відсоткова ставка, а отже і кінцевий результат.

Слід також зауважити, що основою формування фінансового потенціалу банку, є обсяг його власних коштів, тобто капітал банку. Саме розмір власного капіталу визначає масштаби діяльності банку. Процес формування власного капіталу є цілеспрямованою діяльністю банку щодо залучення коштів для здійснення своєї діяльності. Даний процес є первісним відносно формування зобов'язань, отже кошти, що відносяться до власного капіталу банку є первинними спроможностями, а зобов'язання – вторинними.

У процесі оцінювання фінансового потенціалу важливим є виокремлення суто фінансових операцій в діяльності банку, а також пов'язаних із ними фінансових доходів та витрат. Безумовно, провести чітку межу та розділити банківські операції між фінансовим та іншими видами потенціалу банку неможливо, але можна сказати, що, наприклад, основні засоби в структурі активів належать до ресурсного потенціалу і не належать до фінансового, а адміністративні витрати належать до кадрового або управлінського потенціалу. Таким чином, згідно визначення фінансового потенціалу банку, до його складу слід відносити кошти, які безпосередньо пов'язані із фінансовою діяльністю банку.

Інформація, щодо операцій проведених банком, фіксується на рахунках фінансового обліку. Згідно Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України [10] банк визначає самостійно перелік рахунків внутрішнього плану рахунків для заповнення статей фінансової звітності та приміток з урахуванням економічної сутності операцій. Аналіз статей форм офіційної фінансової звітності, таких як Баланс банку та Звіт про фінансові результати, дозволить виділити джерела інформації про операції банку, які можна віднести до фінансового потенціалу. При аналізі статей фінансової звітності і віднесення або не віднесення їх до фінансового потенціалу будемо керуватись визначеннями фінансового активу та фінансового зобов'язання наведеними в МСБО 32 [11, с. 2-3]. Отже, проаналізуємо склад статей офіційної фінансової звітності банку на предмет приналежності до фінансового потенціалу банку.

Згідно визначення фінансового активу [11, с. 2] та МСБО 32 [11, с. 16], валюта (грошові кошти) є фінансовим активом, оскільки вона являє собою

засіб обміну, а отже, є основою, на якій оцінюються та визнаються всі операції у фінансовій звітності [11, с. 16]. Таким чином, стаття Балансу «Грошові кошти та їх еквіваленти» повністю належить до джерел інформації щодо фінансового потенціалу банку.

Наступною статтею Балансового звіту банку є «Кошти обов'язкових резервів в НБУ». Обов'язкові резерви формуються банком, відповідно вимог Національного банку за усіма видами залучених коштів, за винятком коштів, залучених від банків-резидентів, міжнародних фінансових організацій та коштів, залучених на умовах субординованого боргу [12]. Сформоване визначення фінансового потенціалу банку передбачає використання елементів фінансового потенціалу задля досягнення мети банку та отримання фінансового результату. Обов'язкові резерви є інструментом монетарної політики НБУ і не можуть бути використані банком для досягнення власних цілей, а, отже, вилучаються із фінансового потенціалу банку. Окрім обов'язкових резервів банку в НБУ банк також зобов'язаний створювати резерви під активні операції, що регламентуються Положенням про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями [13]. Резерви за зобов'язаннями також є примусовою мірою Національного банку України. Відповідно такі кошти також не можуть бути вільно використані банком і вилучаються із фінансового потенціалу.

Торгові цінні папери та інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю не мають фіксованої суми надходжень і використовуються для отримання прибутку від короткострокових коливань ринкової ціни. Не дивлячись на те, що даний вид активів у більшій мірі відображає компетентність менеджерів банку, щодо прогнозування ринкових коливань і, таким чином, припадає на сферу кадрового потенціалу, він повністю відповідає визначенню фінансового активу та сформульованому визначенню фінансового потенціалу банку, оскільки є напрямком розміщення коштів і спрямований на досягнення мети банку та отримання фінансового результату. Те ж саме стосується й інших інвестиційних портфелів банку – на продаж, до погашення та інвестицій в асоційовані та дочірні компанії. Не зважаючи на специфіку та різні цілі кожного із інвестиційних портфелів, усі вони, в тій чи іншій мірі, відносяться до фінансового потенціалу банку.

Кошти в інших банках є чистим видом фінансового активу, оскільки становлять контрактне право, так само як і кредити та заборгованість клієнтів. Кредити та заборгованість клієнтів є основним видом фінансових активів банку і основним напрямком розміщення грошових коштів, саме ці статті є визначальною для фінансового потенціалу банку.

Інвестиційна нерухомість, відповідно до плану рахунків фінансового обліку [14] обліковується на рахунках групи 44 «Основні засоби», а відповідно МСБО 32 [11, с. 17] матеріальні активи, такі як запаси, основні засоби, а також нематеріальні активи не є фінансовими активами. Отже, кошти, що обліковуються за статтями балансу «Інвестиційна нерухомість», «Основні засоби і нематеріальні активи», а також «Необоротні активи утримувані для продажу, та активи групи вибуття» та пов'язані із ними «Зобов'язання групи вибуття» виключаються із фінансового потенціалу банку.

Грошові кошти, які обліковуються відповідно статей Балансу «Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток» та «Відстрочений податковий актив», як і аналогічні зобов'язання, відповідно МСБО 32 [11, с. 17] також не є фінансовими активами (зобов'язаннями), адже являють наслідки законодавчих вимог, і, отже, вилучаються із фінансового потенціалу банку.

До складу інших фінансових активів згідно Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України [10] належать нараховані не отримані доходи за наданими послугами; дебіторська заборгованість за цінними паперами, за фінансовим лізингом (орендою), за операціями з платіжними картками, за операціями з іноземною валютою; похідні фінансові активи в торговому портфелі банку та ті, що призначені для обліку хеджування; грошові кошти з обмеженим правом використання та ін. Не зважаючи на належність усіх цих видів активів до фінансових, їх склад не відповідає сформованому визначенню фінансового потенціалу, адже, наприклад, дебіторська заборгованість не є напрямком цілеспрямованого розміщення коштів банком, а є наслідком певних економічних обставин.

Інші активи банку згідно Інструкції [10] включають дебіторську заборгованість з придбання активів, передоплату за послуги, дорогоцінні метали, майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя та ін. Як було зазначено раніше, основні засоби не є фінансовими активами, це стосується також і дорогоцінних металів, згідно МСБО 32 [11, с. 17]. Передоплата за послуги не є контрактним правом на отримання фінансових інструментів. Дебіторська заборгованість не є напрямком цілеспрямованого розміщення коштів. Отже кошти, які обліковуються згідно статті «Інші активи» не включаються до фінансового потенціалу банку.

Проаналізуємо статті зобов'язань балансу банку на предмет належності до джерел інформації щодо фінансового потенціалу банку. Згідно визначення фінансового зобов'язання наведеного в МСБО 32 [11, с. 3] чистими видами фінансових зобов'язань є «Кошти банків» та «Кошти клієнтів». До фінансових активів також належать і «Боргові цінні папери, емітовані банком». Зазначені статті є основними джерелами залучення коштів банком, а отже, кошти, що обліковуються за цими статтями включаються до його фінансового потенціалу.

До складу інших залучених коштів включаються консорціумні отримані кредити, кредити міжнародних та інших фінансових організацій, зобов'язання з фінансового лізингу та ін. Зазначені зобов'язання відповідають визначенню фінансових зобов'язань та є джерелом цілеспрямованого залучення коштів банком, отже кошти, що обліковуються згідно даних статей фінансової звітності належать до фінансового потенціалу банку.

Інші фінансові зобов'язання включають похідні фінансові зобов'язання в торговому портфелі банку і такі, що призначені для обліку хеджування; кредиторську заборгованість за цінними паперами, за операціями з платіжними картками, за операціями з іноземною валютою; дивіденди до сплати та ін. Згідно МСБО 32 [11, с. 3] зазначені види зобов'язань повністю відповідають визначенню фінансового інструменту і, окрім того, на відміну від аналогічних активів, можуть бути використані банком для досягнення його мети і отримання фінансового результату, а отже належать до складу фінансового потенціалу банку.

До інших зобов'язань банку згідно Інструкції [10] належить кредиторська заборгованість за податками та зборами (крім податку на прибуток), за розрахунками із працівниками банку, з придбання активів та доходи майбутніх періодів. Згідно МСБО 32 [11, с. 18] дані види зобов'язань не є фінансовими інструментами і відповідно не належать до фінансового потенціалу банку.

Субординований борг є контрактним зобов'язанням, а отже фінансовим зобов'язанням, за яким банк сплачує певну суму коштів, отже кошти залучені на умовах субординованого боргу включаються до фінансового потенціалу.

Що стосується статей власного капіталу банку, то кошти, що обліковуються за цими статтями призначені для забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності банку. Власний капітал банку відноситься до первинних спроможностей банку по залученню коштів задля забезпечення своєї діяльності і є основою формування зобов'язань, отже статті власного капіталу слід у повній мірі віднести до фінансового потенціалу банку. При цьому, джерелами залучення коштів для проведення активної фінансової діяльності, можуть стати напрямки, що відповідають статтям «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)», «Резервні та інші фонди банку».

Проаналізуємо статті Звіту про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (про фінансові результати) відносно приналежності зазначених у них даних до інформації про фінансовий потенціал банку у частині фінансового результату. Слід зазначити, що до результативної частини фінансового потенціалу банку будемо відносити витрати, які виникають у процесі залучення коштів і обліковуються за відповідними відібраними статтями пасивів Балансу, та доходи, які виникають у процесі розміщення залучених коштів і обліковуються за відповідними статтями активів Балансового звіту банку.

У першу чергу, до основних статей за якими обліковуються фінансові результати із фінансовими активами та зобов'язаннями банку належать процентні доходи та процентні витрати. До процентних доходів належать доходи отримані за коштами розміщеними в Національному банку України; доходи за кредитами наданими суб'єктам господарювання, органам державної влади та фізичним особам; доходи за цінними паперами в торговому портфелі банку, портфелі на продаж та до погашення; інші процентні доходи. Процентні витрати включають витрати за коштами отриманими від НБУ та інших банків; витрати на операціями з суб'єктами господарювання, бюджетними організаціями та позабюджетними фондами, із фізичними особами; процентні витрати за операціями із цінними паперами; процентні витрати за кредитами, отриманими від міжнародних організацій та небанківських фінансових установ. На відміну від процентних доходів, комісійні доходи та витрати не є доходами від операцій із фінансовими активами та зобов'язаннями, а отже, не належать до сфери фінансового потенціалу банку. При цьому чистий процентний дохід є одним із основних показників фінансового потенціалу банку.

До результатів від операцій із фінансовими інструментами слід також віднести результат від операцій з цінними паперами в торговому портфелі банку та від переоцінки фінансових інструментів, що обліковуються за справедливою вартістю. Результат від операцій з хеджування відноситься до фінансового потенціалу банку, адже інстру-

менти хеджування згідно МСБО 39 [15, с. 4] відносяться до фінансових активів або фінансових зобов'язань. Окрім того, до результатів операцій із фінансовими інструментами відносяться результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж та знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж, та до погашення, а також результат від операцій з іноземною валютою та від її переоцінки. Серед доходів за інвестиційними портфелями слід також виділити частку в прибутку (збитку) асоційованих компаній.

Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості, доходи та витрати, які виникають під час первісного визнання фінансових активів та зобов'язань за ставкою нижчою або вищою ніж ринкова, відрахування за обов'язковим резервуванням, інші операційні доходи та адміністративні та інші операційні витрати до фінансового потенціалу банку не відносяться.

Згідно Інструкції [10] до складу іншого сукупного доходу входять статті доходів і витрат, що не визнаються у складі прибутку або збитку, отже не грають визначальної ролі, дані статті не

Таблиця 1

Склад елементів структури фінансового потенціалу банку

Структурний рівень	Складові елементи	
Фінансові спроможності банку	Первинні: - статутний капітал; - емісійні різниці; - незареєстровані внески до статутного капіталу; - нерозподілений прибуток; - резервні та інші фонди банку; - резерви переоцінки	Вторинні: - кошти банків; - кошти фізичних осіб; - кошти юридичних осіб; - боргові цінні папери емітовані банком; - інші залучені кошти; - інші фінансові зобов'язання; - субординований борг;
Фінансові можливості банку	- грошові кошти та їх еквіваленти; - кошти в інших банках; - кредити та заборгованість фізичних осіб; - кредити та заборгованість юридичних осіб; - торгові цінні папери; - інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю; - цінні папери в портфелі банку на продаж; - цінні папери в портфелі банку до погашення; - інвестиції в асоційовані та дочірні компанії.	
Фінансовий результат	- процентні доходи; - процентні витрати; - чистий процентний дохід (чисті процентні витрати); - результат від операцій з цінними паперами в торговому портфелі банку; - результат від переоцінки інших фінансових інструментів, що обліковуються за справедливою вартістю; - результат від операцій з хеджування справедливої вартості; - результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж; - знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж; знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення; - результат від операцій з іноземною валютою; - результат від переоцінки іноземної валюти; - частка прибутку (збитку) асоційованих компаній.	

будемо включати до фінансового потенціалу банку. Отже, представимо результати проведеного аналізу основних елементів, що входять до його складових, згідно статей офіційної фінансової звітності (табл. 1).

Висновки і пропозиції. Таким чином, основними складовими структури фінансового потенціалу банку є фінансові спроможності, фінансові можливості та фінансовий результат банку, при цьому у складі даних функціональних рівнів виділяється реалізована та нереалізована частини фінансового потенціалу, а також періоди реалізації – поточний, тактичний, стратегічний. Було проведено деталізацію елементів структури фінансового по-

тенціалу банку у відповідності до статей офіційної фінансової звітності. Слід зауважити, що до складу фінансового потенціалу банку відносяться кошти, які безпосередньо пов'язані із фінансовою діяльністю банку.

Безумовно, визначений підхід до побудови структури фінансового потенціалу банку не є вичерпним і остаточним, оскільки чітко розділити і врахувати усі елементи фінансового потенціалу та їх взаємовідносини неможливо. Тому актуальними залишаються подальші дослідження у цьому напрямі. Окрім того, на основі аналізу структурних елементів фінансового потенціалу банку стає можливим формування цілісної теоретичної системи.

Список літератури:

1. Вовк В. Я. Аналіз фінансового потенціалу вітчизняних банків в умовах фінансово-економічної кризи / В. Я. Вовк, Н. Г. Вядрова // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2012. – № 3(15). – С. 149–152.
2. Комліченко О. О., Ротань Н. В. Фінансовий потенціал банківської системи України та його функціонування на ринку банківських послуг. Сб. науч. трудов SWorld. Матер. міждун. научно-практичної конф. «Научные исследования и их практическое применение. Современное состояние и пути развития 2012». – Вып. 3. – Т. 22. – Одесса: КУПРИ-ЕНКО, 2012 – С. 22–27.
3. Кривич Я. М. Фінансовий потенціал як складова інноваційного потенціалу банку та особливості його оцінки / Я. М. Кривич // Зб. наук. пр. Нац. ун-ту Державної податкової служби України. – 2009. – № 2. – С. 153–161.
4. Кирилейза І. С. Теоретичні аспекти дослідження економічної сутності ресурсної бази банку / І. С. Кирилейза // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2013. – Вип. 1. – С. 90–93.
5. Ситник Г. В. Фінансовий потенціал як об'єкт фінансового планування: сутність та характеристика елементів / Г. В. Ситник // Сталій розвиток економіки. – 2012. – № 4. – С. 319–323.
6. Кирилова Л. І. Фінансовий потенціал підприємства та його складові / Л. І. Кирилова, Д. Д. Тодорова // Сталій розвиток економіки. – 2012. – № 11. – С. 298–302.
7. Маслиган О. О. Сутність фінансового потенціалу виробничого підприємства як економічної категорії / О. О. Маслиган // Економічний простір. – 2009. – № 24. – С. 271–277.
8. Кравченко О. В. Оптимізація внутрішнього потенціалу банку з метою підвищення ефективності його діяльності / О. В. Кравченко // Актуальні питання розвитку сучасної економіки: монографія / Під ред. О. О. Непочатенко, Ю. О. Нестерчук: – Частина 1. – Умань: Видавець «Сочинський», 2011. – С. 259–267.
9. Харевич А. С. Кредитний потенціал банківської системи: теоретико-методологічні аспекти / А. С. Харевич. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nayca.com.ua/?op=18&z=1398>.
10. Про затвердження «Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України»: Постанова Правління Національного банку України № 373 від 24.10.2011 із змінами, внесеними згідно з Постановою Правління Національного банку № 600 від 29.12.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11>.
11. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 (МСБО 32) «Фінансові інструменти: подання». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_029.
12. Глосарій банківської термінології. Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123481.
13. Про затвердження Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями: Постанова Правління Національного банку України № 23 від 25.01.2012, із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку України № 237 від 19.06.2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>.
14. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України та Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України: Постанова Правління Національного банку України № 280 від 17.06.2004 із змінами, внесеними згідно з Постановою Правління Національного банку № 359 від 16.06.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0918-04>.
15. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 (МСБО 39) «Фінансові інструменти: визнання та оцінка». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/file/link/364270/file/ias-39.pdf>

Зуєва А. В.

Харьковский национальный экономический университет имени Семена Кузнеця

СТРУКТУРА ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛА БАНКА

Резюме

Исследованы проблемы формирования структуры финансового потенциала банка. Критически проанализированы статьи Отчета о финансовом состоянии (Баланса) банка и Отчета о прибылях и убытках и прочем совокупном доходе (о финансовых результатах) на предмет их принадлежности к источникам информации о финансовом потенциале банка. Раскрыто состав структурных элементов финансового потенциала банка с точки зрения статей официальной финансовой отчетности.

Ключевые слова: финансовый потенциал, структура, финансовые возможности, финансовые способности, финансовый результат.

Zueva A. V.

Kharkiv National Economic University named after Semen Kuznets

THE STRUCTURE OF BANK'S FINANCIAL POTENTIAL

Summary

The problems of forming of the structure of the bank's financial potential were investigated. Items of the Statement of financial position (balance sheet) of the bank and items of the Statement of profit and loss and other comprehensive income (financial results) was critically analyzed for their affiliation to information sources about the bank's financial potential. The composition of structural elements of the financial potential of the bank in terms of the items of official financial statements was revealed.

Key words: financial potential, structure, financial possibilities, financial abilities, financial result.

УДК 657.633:657.3

Калінкін Д. В.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ТАКСОНОМІЇ ДЛЯ ОЦІНКИ СТАНУ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ

Виокремлено та окреслено показники оцінки стану внутрішнього аудиту бюджетної установи. Охарактеризовано етапи побудови таксономічного показника. За допомогою побудови таксономічного показника проведено оцінку стану внутрішнього аудиту за 2011–2013 рр. на деяких бюджетних установах Харківського регіону.

Ключові слова: внутрішній аудит, бюджетна установа, стан внутрішнього аудиту, оцінка стану внутрішнього аудиту бюджетної установи, метод таксономії.

Постановка проблеми. Не дивлячись на позитивні тенденції розвитку системи державного фінансового контролю в частині становлення внутрішнього аудиту, й досі залишається багато невирішених організаційних питань, які негативно впливають на його реформування. Ефективність функціонування внутрішнього аудиту визначається ступенем доцільності проведення аудиту, тобто ступенем цінності інформації, отриманої в результаті контролю, та залежить від факторів зовнішнього середовища та внутрішнього середовища. При цьому для своєчасного реагування на зміни цих факторів бюджетній установі необхідний дієвий механізм, який, у свою чергу, залежить від повної, об'єктивної та достовірної оцінки стану внутрішнього аудиту.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В Україні науковими і практичними проблемами реформування системи державного фінансового контролю загалом займається ряд вчених-економістів. Так, проблеми раціонального використання бюджетних коштів досліджувалися С. С. Аптекарем [1], О. Т. Бровко [2], В. П. Пантелєєв [8] та іншими. Значний науковий внесок у розвиток теоретичних питань державного контролю та аудиту зробили Н. С. Бараш [3], Н. І. Дорош [4], Є. В. Калюга [5], Л. О. Сухарева [10] та інші. Питанню оцінки якості внутрішнього аудиту приділена увага такими авторами як: П. П. Андрєєв [7], Манфред ван Кастерен, Ян ван Тайнен, О. О. Чечуліна.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проте питання оцінки стану внутрішнього аудиту не приділялось достатньо уваги, тому вони потребують подальшого ґрунтовного дослідження, що й обумовлює актуальність обраної теми.

Метою статті є проведення оцінки стану внутрішнього аудиту бюджетної установи.

Для досягнення постановленої мети вирішено наступні завдання:

– виокремлено та обґрунтовано показники оцінки стану внутрішнього аудиту бюджетної установи;

– проведено оцінки стану внутрішнього аудиту бюджетної установи за 2011–2013 рр. за допомогою методу таксономії.

Виклад основного матеріалу. У результаті проведеного дослідження встановлено, що оцінка стану внутрішнього аудиту бюджетної установи передбачає розрахунок комплексу показників. Це пов'язано з тим, що сам процес внутрішнього аудиту припускає реалізацію величезної кількості функцій, якість виконання яких досить складно оцінити.

Крім того, проведення оцінки стану внутрішнього аудиту дозволить покращити ресурсне забезпечення внутрішнього аудиту бюджетної установи; збільшити обґрунтованість та якість управлінських рекомендацій щодо виявлених порушень бюджетного законодавства; знизити ступінь невизначеності та ризику при проведенні внутрішнього аудиту та підвищити його ефективність і якість.

Оцінка стану внутрішнього аудиту проводилась автором у бюджетних установах Харківського регіону, де є відділ внутрішнього аудиту чи функціональні обов'язки по проведенню внутрішнього аудиту, розподілені між посадовими особами, а саме: КЗОЗ «Харківська міська багатопрофільна лікарня № 18»; КЗОЗ «Обласна дитяча клінічна лікарня»; Дорожня клінічна лікарня ст. Харків; Управління Пенсійного фонду України в Зміївському районі; Управління Державного казначейства у Фрунзенському районі м. Харкова; Зідківська селищна рада зміївського району Харківської області; Державна адміністрація Нововодолазького району Харківської області; Державний ліку-